

การดูแลสุขภาพ การละเลยทอดทิ้งเด็ก และพฤติกรรมเสี่ยง ถูกระงับของเด็กในชุมชนชนบท จังหวัดขอนแก่น

วิชัย อัสวภาคย์*

ทิพริญา เชียงสอน*

จิราวรรณ แก่นวัฒนกุล**

ก้องแก้ว เกษโกวิท***

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยวิธีระคน เพื่อศึกษาอุบัติการณ์ รูปแบบ ปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ การละเลยทอดทิ้งเด็ก และพฤติกรรมเสี่ยงการถูกระงับของเด็ก ในพื้นที่ที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ทั้งหมด ๑๓ หมู่บ้าน, สุ่มโดยการจับสลากมา ๔ หมู่บ้าน. ประชากรที่ศึกษาเป็นเด็กจำนวน ๕๓๑ คน อายุ ๐ - ๑๘ ปี. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ ๑ กันยายน ๒๕๔๘ ถึง ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๐, ใช้แบบสัมภาษณ์เด็ก พ่อแม่หรือผู้ดูแลเด็ก, โดยผู้ช่วยนักวิจัยที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วเข้าไปฝังตัวในชุมชนปฏิบัติหน้าที่เฝ้าระวัง ค้นหาอุบัติการณ์และพฤติกรรมเสี่ยง, แล้วรายงานให้นักวิจัยเข้าไปสัมภาษณ์เจาะลึกและสังเกตการณ์การถูกระงับ จากเด็ก พ่อแม่หรือผู้ดูแลเพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา. การศึกษาพบว่า เด็กถูกทารุณกรรมละเลยทอดทิ้ง จำนวน ๑๖๑ คน (ร้อยละ ๓๐.๓). รูปแบบที่พบมากที่สุดคือการทารุณกรรมทางร่างกาย ร้อยละ ๔๒.๒, รองลงมาเป็นการทารุณกรรมทางจิตใจร้อยละ ๔๑.๖, การละเลยทอดทิ้งร้อยละ ๑๒.๕ และการทารุณกรรมทางเพศ ร้อยละ ๓.๗. เด็กส่วนใหญ่ถูกระงับมากกว่า ๑ รูปแบบ (ร้อยละ ๕๗.๑). กลุ่มอายุที่พบมากที่สุดคือ อายุ ๕ - ๑๒ ปี (ร้อยละ ๔๔.๗). พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กที่ถูกกระทำทั้ง ๗ ด้าน พบมากที่สุดด้านการพนัน สารเสพติด (ร้อยละ ๓๒.๗), รองลงมาเป็นด้านอารมณ์, การทำหน้าที่, การแสดงออกร้อยละ ๒๖.๔, ด้านสังคมร้อยละ ๒๑.๕, ด้านเพศร้อยละ ๑๘.๖. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพละเลยทอดทิ้งเด็ก ด้านผู้ปกครองได้แก่ ๑. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ได้แก่ ดื่มเหล้า เล่นการพนัน; ๒. ด้านเศรษฐกิจ พบทั้งฐานะปานกลาง และยากจน; ๓. สัมพันธภาพในครอบครัว ทะเลาะเบาะแว้ง ทูบตีกัน พบมากในครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาใกล้ชิดเด็ก เพราะต้องออกไปทำงานนอกบ้าน. ส่วนด้านตัวเด็กมีปัจจัยเกี่ยวข้อง ได้แก่ ชอบเที่ยว คบเพื่อนต่างเพศ ขี้เกียจ ไม่รับผิดชอบ เรียนไม่เก่ง.

คำสำคัญ: ทารุณกรรม, ละเลยทอดทิ้งเด็ก, พฤติกรรมเสี่ยงถูกระงับของเด็ก, อุบัติการณ์, ชุมชนชนบท

*โรงพยาบาลน้ำพอง, อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

**คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

***คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

Abstract **Child Abuse and Neglect, and Children's Risk Behaviors in a Rural Community, Khon Kaen Province****Vichai Ulvapak*, Tiphida Hiangson*, Jirawan Tanwatanakul†, Kingkaew Kelgovit‡**

*Nam Phong Hospital, Nam Phong District, Khon Kaen Province, †Faculty of Nursing, Khon Kaen University, Khon Kaen Province, ‡Faculty of Public Health, Khon Kaen University, Khon Kaen Province

The objectives of this mixed method study were to investigate the incidence, patterns and risk factors related to abused and neglected children aged 0-18 years in the catchment area of Nam Phong Hospital, Nam Phong district, Khon Kaen Province. Of the 13 villages, in the area, four were randomly selected. Five hundred and thirty-one children participated. Data were collected during the period from September 1, 2005 to June 30, 2007 by well-trained research assistants, using questionnaires for children and parents or child-caregivers. They were living in the village in order to conduct surveillance and report the incidence of abuse and neglect as well as risk behaviors. In that connection, the identified cases, parents or child-caregivers, neighbors and village leaders were interviewed in depth and observed by the researchers. Quantitative data were described as percentages and means. Content analysis was employed for analyzing the qualitative data.

The results showed that abused and neglected children amounted to 30.3 percent of the total. The majority were physically abused (42.2%) followed by those mentally abused (41.6 %). It was reported that 12.5 percent were neglected and 3.7 percent sexually abused. Children were subjected mainly to multi-forms of abuse (57.1 percent). In all, 44.7 percent of the cases of abuse were found in children aged 5-12-years. Regarding the risk behaviors, 32.7 percent were gambling and illicit drug use; followed by irregularities in emotion, function and expression, 26.4 percent; social interaction, 21.5 percent; and sexuality, 19.6 percent. The risk factors and condition of the parents related to child abuse and neglect included the following: 1) drinking and gambling, 2) middle and low economic status, and 3) poor family relationships (with domestic violence) in addition to parents sparing only limited time for their children. Risk factors related directly to the children were overindulgence in social life compared with other responsibilities.

Key words: child abuse and neglect, child risk behavior, incidence, rural community

ภูมิหลังและเหตุผล

สถานการณ์ทารุณกรรมและการละเลยทอดทิ้งเด็ก เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่สำคัญของโลก^(๑) ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และพัฒนาการ อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ พบได้ในสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ. องค์การอนามัยโลกได้รายงานเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ มีเด็กทั่วโลกถูกคุกคามถึง ๔ ล้านคนใน ๔ รูปแบบ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์/จิตใจ ด้านเพศ และด้านปล่อยปละละเลย^(๑). สถิติอุบัติการณ์เด็กถูกทารุณกรรมและละเลยทอดทิ้ง รายงานโดย National Child Abuse and Neglect System (NCANDS)

ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าสูงถึง ๑๑.๙ ต่อ ๑,๐๐๐ ใน พ.ศ. ๒๕๔๗^(๒). ในประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานระดับประเทศรับผิดชอบข้อมูลการทำทารุณกรรมละเลยทอดทิ้งเด็ก มีเพียงรายงานจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ให้การดูแลเด็กที่ได้รับการกระทำรุนแรงแล้วเท่านั้น เช่น รายงานข้อมูล พ.ศ. ๒๕๔๘ จากศูนย์พึ่งได้ (one stop crisis center) ในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป จำนวน ๑๐๙ แห่ง พบว่ามีผู้มารับบริการเป็นเด็ก ๐-๑๘ ปี ๕,๘๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๙๙ ของผู้มารับบริการทั้งหมด^(๓), และรายงานจากศูนย์พึ่งได้ จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๔๘ พบว่าเป็นเด็กอายุ ๐-๑๘ ปี

จำนวน ๒๗๗ คน คิดเป็นอุบัติการณ์ ๐.๕๕ ต่อ ๑,๐๐๐^(๔). จากข้อมูลดังกล่าวทำให้เชื่อว่าข้อมูลการรายงานของประเทศไทยต่ำกว่าความเป็นจริงอยู่มาก เนื่องจากเด็กมักถูกกระทำทารุณกรรมหรือละเลยทอดทิ้งโดยที่ส่วนใหญ่ไม่มีใครทราบ. ในรายที่ได้รับการรายงานหรือมีเหตุการณ์ที่ฝ่ายกฎหมายหรือหน่วยงานปกป้องเด็กเข้ามายุ่งเกี่ยวมักเป็นกรณีที่มีความรุนแรงและเกิดขึ้นมานาน^(๕).

อุบัติการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชุมชนควรมากกว่าข้อมูลตามรายงานของหน่วยงานคุ้มครองเด็ก และสะท้อนความเป็นจริงมากกว่า เนื่องจากกรณีที่ไม่รุนแรงมาก ชุมชนจะไม่ไปรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง. การศึกษาอุบัติการณ์ทารุณกรรมทอดทิ้งเด็กและพฤติกรรมเสี่ยงถูกกระทำของเด็กในชุมชนชนบท อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น จะช่วยให้ทราบถึงอุบัติการณ์ รูปแบบ และปัจจัยเสี่ยง รวมทั้งแนวทางการป้องกัน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยตั้งวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ ๑. ศึกษาอุบัติการณ์ของทารุณกรรมละเลยทอดทิ้งและพฤติกรรมเสี่ยงที่เกิดขึ้นในระดับชุมชน อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น, ๒. ศึกษารูปแบบการทำทารุณกรรมละเลยทอดทิ้งและพฤติกรรมเสี่ยงถูกกระทำที่เกิดขึ้นในระดับชุมชน อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น, ๓. ทราบปัจจัยเสี่ยงและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับทารุณกรรม ละเลยทอดทิ้ง และพฤติกรรมเสี่ยงถูกกระทำในบริบทชุมชนอำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น, และ ๔. หาแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรมและละเลยทอดทิ้งในระดับชุมชน และสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังความรุนแรงในเด็ก ในชุมชน.

ระเบียบวิธีศึกษา

เป็นการวิจัยแบบวิธีระคนเพื่อศึกษาอุบัติการณ์ รูปแบบ และปัจจัยเสี่ยงทารุณกรรมละเลยทอดทิ้งเด็กในชุมชนอำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลน้ำพองซึ่งมีความพร้อมในด้านบุคลากร และมีศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ๑ ตำบล คือตำบลน้ำพอง ประกอบด้วย ๑๓ หมู่บ้าน และเลือกมา ๔ หมู่บ้านโดยวิธีการจับฉลาก ให้ทุกหมู่บ้านมีโอกาสโดนจับฉลากเท่าเทียมกัน

และนับเด็ก ๐ - ๑๘ ปี ทุกรายในตัวอย่างหมู่บ้านที่สุ่มได้เป็นตัวแทนประชากรที่ศึกษา ทำในช่วงตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ถึง ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๐ มีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

๑. เตรียมชุมชนและสร้างแกนนำ โดยการเข้าไปประชุมในพื้นที่ชี้แจงวัตถุประสงค์ แนะนำทีมนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย สนทนากลุ่มเพื่อประเมินความเข้าใจและความสนใจของชุมชน ในประเด็นเรื่องความรุนแรงในเด็ก ค้นหาแกนนำเพื่อพัฒนาให้เป็นอาสาสมัครป้องกันความรุนแรงในชุมชน ดำเนินการอบรมอาสาสมัครป้องกันความรุนแรงในชุมชน ช่วยเฝ้าระวังและรายงานเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมละเลยทอดทิ้ง และเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง.

๒. อบรมนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยให้มีความรู้ในเรื่องพัฒนาการเด็ก, รูปแบบการเลี้ยงดู, การทำทารุณกรรมและปล่อยปละละเลยเด็ก, สิทธิมนุษยชน และทักษะในการเยี่ยมบ้าน, การให้คำปรึกษา, การวิจัยเชิงคุณภาพ และการบันทึกข้อมูล เป็นต้น โดยนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานคุ้มครองเด็กเป็นเวลา ๑๕ วัน ในช่วงเดือนแรกของการวิจัยก่อนลงพื้นที่.

๓. ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ เพื่อหารูปแบบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทารุณกรรมละเลยทอดทิ้งและพฤติกรรมเสี่ยงการถูกกระทำของเด็ก เนื่องจากเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนไหวในครอบครัว. นอกจากการอบรมผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อให้เข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยต้องเข้าไปฝังตัว สร้างความคุ้นเคย ทำความเข้าใจบริบท วัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชน และมีการสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึกกับครอบครัวที่พบเหตุการณ์จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ. ครอบครัวที่ศึกษามีความหลากหลายประกอบด้วยครอบครัวที่มีพ่อแม่เป็นผู้ดูแล, ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว และครอบครัวที่ไม่มีพ่อแม่ดูแลต้องอาศัยอยู่กับญาติ. ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยเด็ก พ่อแม่ เพื่อนบ้าน ญาติ และครู เพื่อให้มีการตรวจสอบข้อมูลที่เชื่อถือได้แบ่งเป็น ๒ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและประชากรตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ๓ ชุด.

- ชุดที่ ๑ ประกอบด้วย ๔ ส่วน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน

ของเด็ก, ประวัติครอบครัว, คักยภาพและการปฏิบัติของผู้ดูแลในการเลี้ยงดูเด็ก, สภาพแวดล้อมทางสังคมของครอบครัวของผู้ดูแล เป็นแบบสอบถามปลายปิดจำนวน ๕๗ ข้อ และคำถามปลายเปิดให้เติมข้อความประกอบด้วย เพศ อายุ ที่อยู่ สมาชิกในครัวเรือน โดยถามผู้ดูแลหลักที่สามารถเป็นตัวแทนตอบคำถามครอบครัวได้.

● ชุดที่ ๒ แบบสัมภาษณ์ สังเกต พฤติกรรมเสี่ยงของเด็ก ๐ - ๑๘ ปี ประกอบด้วยข้อมูลด้านตัวเด็ก ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการพนัน, สารเสพติด, ด้านอารมณ์ การทำหน้าที่ การแสดงออก, ด้านสังคม, ด้านเพศ, ด้านสุขภาพ, ด้านการเรียน, ด้านการคบเพื่อน. ข้อมูลครอบครัวผู้ดูแล ได้แก่ เศรษฐฐานะ, การศึกษา, ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส, การติดเหล้า/ สารเสพติด, โรคทางจิตเวช เป็นคำถามปลายปิดจำนวน ๑๗ ข้อ ให้เลือกตอบว่า เป็น ไม่เป็น และเคย ไม่เคย. ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย เด็ก พ่อแม่ และเพื่อนบ้าน/ญาติ/ครู เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์เท่ากับ ๐.๘๑.

● ชุดที่ ๓ แบบสัมภาษณ์ สังเกต พฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็ก ๐ - ๑๘ ปี ประกอบด้วยรูปแบบความรุนแรงทั้ง ๔ รูปแบบ และความถี่ ได้แก่ ๑. การกระทำรุนแรงทางร่างกาย เช่นการเขยื้อนตีด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้มีรอย/ฟกช้ำ/บาดแผล ฯลฯ หรือเขยื้อนตีบ่อย ๆ ทุกสัปดาห์ หรือตีบริเวณใบหน้า, ๒. ด้านจิตใจ เช่น จำกัดอิสระภาพ, บังคับขู่เข็ญ, ดุด่าเป็นประจำ, เปรียบเทียบเป็นสัตว์, ขับไล่, ปฏิเสธไม่ให้ความสนใจ, ทะเลาะตบตีกันให้ลูกเห็นเป็นประจำ, ๓. ด้านเพศ เช่น ใช้วาจาเหยาะโลม ถูกลูบคลำตามตัว หน้าอก อวัยวะเพศ ชักชวนให้ดูภาพ/วิดีโอโป๊, ถูกบังคับให้ร่วมเพศ, และ ๔. การละเลยทอดทิ้ง เช่น ปล่อยให้เด็กอายุต่ำกว่า ๑๐ ปีอยู่โดยลำพัง, ไม่ดูแลให้อาหารเหมาะสมในเด็กต่ำกว่า ๑๐ ปี, ไม่ให้เรียนหนังสือตามภาคบังคับ, ไม่ให้การรักษาเมื่อเจ็บป่วย, เลี้ยงลูกโดยลำพังไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น. เป็นคำถามปลายปิดจำนวน ๓๒ ข้อ ให้เลือกตอบว่า เกิดความรุนแรงขึ้นหรือไม่เกิด ไม่เกิด เกิดเมื่อไหร่ ใครเป็นผู้กระทำ. ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย เด็ก พ่อแม่ และเพื่อนบ้าน/ญาติ/ครู เพื่อตรวจสอบ

ข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์เท่ากับ ๐.๗๘.

ระยะที่ ๒ ค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำทารุณกรรมละเลยทอดทิ้งเด็ก ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ ประกอบไปด้วยแบบสัมภาษณ์พ่อ/แม่, ผู้เลี้ยงดู, แบบสัมภาษณ์เด็ก และแบบสัมภาษณ์เพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา หาอุบัติเหตุ และปัจจัยเสี่ยง.

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอโครงการแนวปฏิบัติการวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการแล้ว เป็นการปฏิบัติเพื่อแสดงออกถึงความเคารพและไม่ล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ให้ข้อมูล. ผู้วิจัยได้ขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลทุกครั้ง โดยอธิบายวัตถุประสงค์, ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย และเปิดโอกาสให้ซักถามผู้วิจัยได้ ตลอดจนให้โอกาสในการตัดสินใจอย่างอิสระในการยินยอม หรือปฏิเสธการให้ข้อมูล. ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตในการบันทึกข้อมูลทุกครั้ง และเมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจะไม่แก้ไขข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล และผู้วิจัยได้เน้นการเก็บรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล โดยไม่นำชื่อผู้ให้ข้อมูลไปเปิดเผย และจะนำเสนอข้อมูลด้านวิชาการเป็นภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง.

ผลการศึกษา

ลักษณะประชากรที่ศึกษา

เด็กทั้ง ๔ หมู่บ้าน อายุ ๐ - ๑๘ ปี จำนวน ๕๓๑ คน คิดเป็น ร้อยละ ๒๕.๗๖ ของประชากรทั้งหมู่บ้าน, เป็นชาย ร้อยละ ๕๔.๘ หญิงร้อยละ ๔๕.๒. มีอายุอยู่ในช่วง ๕ - ๑๒ ปี ร้อยละ ๔๑.๒, ได้เข้าเรียนหนังสือตามเกณฑ์ ร้อยละ ๙๙.๒, เด็กเคยถูกกระทำรุนแรงร้อยละ ๑.๑ (ตารางที่ ๑).

ข้อมูลด้านครอบครัวเด็ก พบว่าครอบครัวที่เด็กอาศัยอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยวร้อยละ ๔๘.๔, เด็กอาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ ๖๙.๙, อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาร้อยละ ๑๕.๑ และอาศัยอยู่กับผู้เลี้ยงดูร้อยละ ๑๕.๐. ผู้ดูแลหลักของเด็ก

ตารางที่ ๑ ลักษณะกลุ่มตัวอย่างเด็ก

ปัจจัย	จำนวนคน (ร้อยละ) ในหมู่บ้าน				รวมทุกกลุ่ม ๕๓๑ คน
	บ้านห้วยไผ่	บ้านดั่ง	บ้านโคกสูง	บ้านโคกสูง	
	ม. ๑ ๑๔๐ คน	ม. ๖ ๑๐๐ คน	ม. ๕ ๑๕๘ คน	ม. ๑๗ ๑๓๓ คน	
เพศ					
ชาย	๘๔(๖๐.๐)	๕๕(๕๕.๐)	๘๗(๕๕.๑)	๖๑(๔๕.๕)	๒๘๗(๕๔.๘)
หญิง	๕๖(๔๐.๐)	๔๕(๔๕.๐)	๗๑(๔๔.๙)	๗๒(๕๔.๕)	๒๔๔(๔๕.๒)
อายุ (ปี)					
๐ - ๑	๑(๐.๗)	๒(๒.๐)	๑๒(๗.๖)	๑๑(๘.๓)	๒๖(๔.๕)
>๑ - ๕	๒๑(๑๕.๐)	๑๕(๑๕.๐)	๓๑(๑๙.๖)	๒๒(๑๖.๕)	๘๙(๑๖.๖)
>๕ - ๑๒	๕๘(๔๑.๔)	๓๔(๓๔.๐)	๖๘(๔๓.๐)	๕๕(๔๑.๓)	๒๑๕(๔๑.๒)
>๑๒ - ๑๕	๓๕(๒๕.๐)	๒๓(๒๓.๐)	๒๗(๑๗.๑)	๒๐(๑๕.๐)	๑๐๕(๑๙.๖)
>๑๕ - ๑๘	๒๕(๑๗.๙)	๒๖(๒๖.๐)	๒๐(๑๒.๗)	๒๑(๑๕.๘)	๙๒(๑๗.๓)
การศึกษา					
เข้าเรียนตามเกณฑ์	๑๔๐(๑๐๐.๐)	๙๘(๙๘.๐)	๑๕๗(๙๘.๘)	๑๓๒(๙๘.๕)	๕๒๗(๙๘.๒)
ไม่เรียนตามเกณฑ์	๐	๒(๒.๐)	๑(๐.๖)	๑(๐.๗)	๔(๐.๗)
มีประวัติเคยถูกกระทำรุนแรง					
มีประวัติเคยถูกกระทำรุนแรง	๐	๐	๓(๑.๙)	๓(๒.๓)	๖(๑.๑)
ไม่มี	๑๔๐(๑๐๐.๐)	๑๐๐(๑๐๐.๐)	๑๕๕(๙๘.๑)	๑๓๐(๙๗.๗)	๕๒๕(๙๘.๙)
อื่นๆ					
	๕(๓.๖)	๓(๓.๐)	๑๑(๖.๙)	๔(๓.๐)	๒๓(๔.๓)

คือมารดา บิดา และปู่ย่าตายาย ร้อยละ ๓๙.๔, ๓๘.๐ และ ๑๘.๖ ตามลำดับ, พบบิดา มารดาเคยมีประวัติความรุนแรง ร้อยละ ๘.๙, และบิดามารดาและผู้ดูแลอื่นเคยทำผิดกฎหมาย จำนวน ๒๖ คน ร้อยละ ๔.๙ (ตารางที่ ๒).

พฤติกรรมเสี่ยง

๑. พฤติกรรมเสี่ยงจากตัวเด็ก

พฤติกรรมเสี่ยงทั้ง ๗ ด้าน พบพฤติกรรมเสี่ยงมากที่สุดด้านการพนัน สารเสพติด ร้อยละ ๓๒.๗, รองลงมาด้านอารมณ์ การทำหน้าที่ การแสดงออก ร้อยละ ๒๖.๔, ด้านสังคม ร้อยละ ๒๑.๕, เด็กมีพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่า ๑ ด้าน ร้อยละ ๖๙.๓ (รูปที่ ๑ และ ๒).

๒. พฤติกรรมเสี่ยงจากครอบครัว (พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง)

พฤติกรรมที่พบได้แก่ ภาวะหนี้สินมากที่สุดร้อยละ ๖๖.๗, ดื่มสุราเป็นประจำ ร้อยละ ๕๑.๒, พ่อแม่ทำงานนอกบ้าน ร้อยละ ๕๐.๗, เล่นการพนัน ร้อยละ ๔๘.๕. โดยรายหมู่บ้าน พบที่บ้านห้วยไผ่ และบ้านโคกสูง ม.๑๗ มีพฤติกรรมเสี่ยงคล้ายคลึงกันคือ มีภาวะหนี้สิน ร้อยละ ๘๕ และ ร้อยละ ๙๑.๐, พบพฤติกรรมเล่นการพนัน ร้อยละ ๙๑.๔ และ ร้อยละ ๗๓.๗ ตามลำดับ.

บ้านดั่ง พบดื่มสุราเป็นประจำมากที่สุดร้อยละ ๓๑.๐, พบพ่อ-แม่ทำงานนอกบ้าน ร้อยละ ๒๗.๐, บ้านโคกสูง ม.๙

ตารางที่ ๒ ลักษณะกลุ่มตัวอย่างด้านครอบครัว

ปัจจัย	จำนวนคน (ร้อยละ) ในหมู่บ้าน				รวมทุกกลุ่ม ๕๓๑ คน
	บ้านห้วยไผ่	บ้านด่าง	บ้านโคกสูง	บ้านโคกสูง	
	ม. ๑ ๑๔๐ คน	ม. ๖ ๑๐๐ คน	ม. ๘ ๑๕๘ คน	ม. ๑๓ ๑๓๓ คน	
๑) ลักษณะครอบครัว					
เดี่ยว	๔๕(๓๕.๐)	๖๓(๖๓.๐)	๖๕(๔๓.๗)	๗๖(๕๗.๑)	๒๕๙(๔๘.๔)
ขยาย	๕๑(๖๕.๐)	๓๗(๓๗.๐)	๘๕(๕๖.๓)	๕๗(๔๒.๙)	๒๗๔(๕๑.๖)
๒) การอาศัยของเด็กในครอบครัวอยู่กับ					
บิดามารดา	๑๑๑(๗๕.๓)	๗๑(๗๑.๐)	๕๖(๖๐.๘)	๕๓(๖๕.๕)	๓๙๑(๖๕.๕)
บิดาหรือมารดา	๘(๕.๗)	๑๓(๑๓.๐)	๓๕(๒๔.๗)	๒๐(๑๕.๑)	๘๐(๑๕.๑)
ผู้ดูแล	๒๑(๑๕.๐)	๑๖(๑๖.๐)	๒๓(๑๔.๕)	๒๐(๑๕.๐)	๘๐(๑๕.๐)
๓) ผู้ดูแลหลัก					
มารดา	๘๕(๖๓.๖)	๓๖(๓๖.๐)	๖๕(๔๑.๑)	๑๕(๑๘.๗)	๒๐๑(๓๕.๔)
บิดา	๒๗(๑๙.๓)	๔๔(๔๔.๐)	๔๕(๓๑.๐)	๘๒(๖๑.๗)	๒๐๒(๓๘.๐)
ปู่ ย่า/ตา ยาย	๒๐(๑๔.๓)	๑๘(๑๘.๐)	๓๖(๒๒.๘)	๒๕(๑๙.๘)	๙๙(๑๘.๖)
ลุง ป้า	๒(๑.๔)	๑(๑.๐)	๓(๑.๙)	๔(๓.๐)	๑๐(๑.๙)
๔) ลักษณะงานของผู้ดูแลเด็ก					
ทำงานเป็นกะ	๐	๕(๕.๐)	๑(๐.๖)	๑๒(๙.๐)	๑๘(๓.๔)
ต้องทำงานทั้งบิดามารดา	๐	๒(๒.๐)	๐	๑๐(๗.๕)	๑๒(๒.๓)
๕) ประวัติความรุนแรงของบิดา/มารดา					
มี	๑(๐.๗)	๑๑(๑๑.๐)	๑๑(๖.๙)	๒๔(๑๘.๑)	๔๗(๘.๙)
ไม่มี	๑๓๙(๙๖.๑)	๘๙(๘๙.๐)	๑๔๗(๙๓.๑)	๑๐๕(๘๑.๙)	๔๘๔(๙๑.๑)
๖) บิดา/มารดา/ผู้ดูแลอื่นเคยทำผิดกฎหมาย					
เคย	๐	๑(๑.๐)	๒๒(๑๓.๙)	๓(๒.๓)	๒๖(๕.๐)
ไม่เคย	๑๔๐(๑๐๐.๐)	๙๙(๙๙.๐)	๑๓๖(๘๖.๑)	๑๓๐(๙๗.๗)	๕๐๕(๙๕.๐)
๗) อื่น ๆ	๑๒(๘.๖)	๓(๓.๐)	๓๕(๒๒.๗)	๑๓(๙.๘)	๖๓(๑๒.๖)

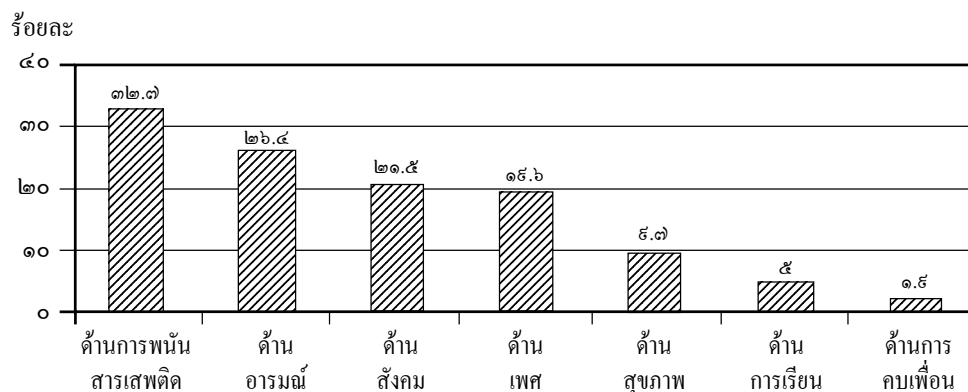
พบพ่อ-แม่ ทำงานนอกบ้านมากที่สุด ร้อยละ ๙๒.๔, มีภาระหนี้สินร้อยละ ๖๗.๑ (ตารางที่ ๓).

อุบัติการณ์การถูกรังแกและทอดทิ้งในชุมชน

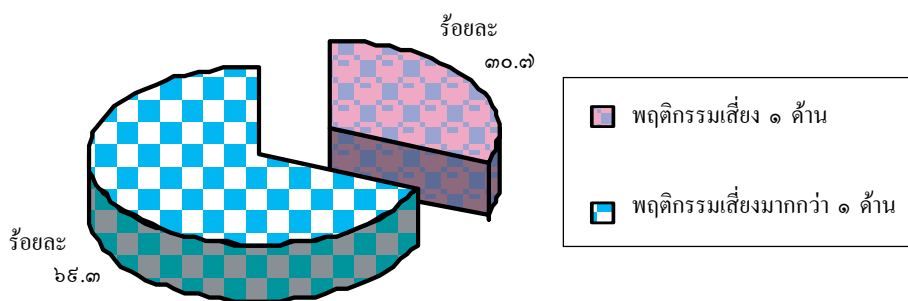
เด็กกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจาก ๔ หมู่บ้านจำนวน ๕๓๑ คน ถูกทารุณกรรมละเลยทอดทิ้ง ๑๖๑ คน ร้อยละ ๓๐.๓,

ถูกทำทารุณกรรมร่างกาย ร้อยละ ๔๒.๒, รองลงมาเป็นการถูกรังแกด้านจิตใจร้อยละ ๔๑.๖. กลุ่มอายุที่ถูกกระทำมากที่สุดคืออายุ ๕ - ๑๒ ปี ร้อยละ ๔๔.๗ (ตารางที่ ๔).

จากการศึกษาพบเด็กถูกทารุณกรรมมากกว่า ๑ รูปแบบ ร้อยละ ๕๗.๑ (รูปที่ ๓).

รูปที่ ๑ พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กแยกรายด้าน

รูปที่ ๒ พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กแยกตามจำนวนพฤติกรรม

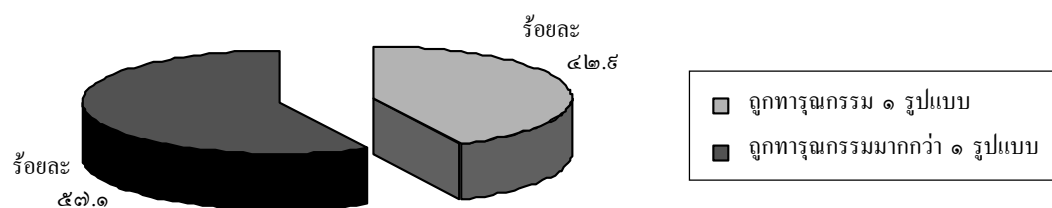
ตารางที่ ๓ พฤติกรรมเสี่ยงจากครอบครัว

พฤติกรรมเสี่ยง	จำนวนคน (ร้อยละ) ในหมู่บ้าน				รวมทุกกลุ่ม ๕๓๑ คน
	บ้านห้วยไผ่	บ้านด่าง	บ้านโคกสูง	บ้านโคกสูง	
	ม. ๑ ๑๔๐ คน	ม. ๖ ๑๐๐ คน	ม. ๘ ๑๕๘ คน	ม. ๑๓ ๑๓๓ คน	
- มีภาระหนี้สิน	๑๒๐(๘๕.๗)	๗(๗.๐)	๑๐๖(๖๗.๑)	๑๒๑(๙๑.๐)	๓๕๔(๖๖.๗)
- ดื่มสุราเป็นประจำ	๑๐๘(๗๗.๑)	๓๑(๓๑.๐)	๖๕(๔๓.๗)	๖๔(๔๘.๑)	๒๖๘(๕๐.๒)
- ทำงานนอกบ้าน	๑๘(๑๒.๙)	๒๗(๒๗.๐)	๑๔๖(๙๒.๔)	๗๘(๕๘.๖)	๒๖๙(๕๐.๗)
- เล่นการพนัน	๑๒๘(๙๑.๔)	๑๒(๑๒.๐)	๑๕(๑๒.๐)	๙๘(๗๓.๗)	๒๕๓(๔๘.๔)
- ทะเลาะเบาะแว้งเป็นประจำ	๘๕(๖๐.๗)	๕(๕.๐)	๗(๔.๔)	๑๖(๑๒.๐)	๑๑๓(๒๑.๓)
- การศึกษาระดับล่าง	๑๔(๑๐.๐)	๕(๕.๐)	๐	๘๗(๖๕.๔)	๑๐๖(๒๐.๐)
- หย่าร้าง	๗(๕.๐)	๔(๔.๐)	๒๗(๑๗.๑)	๑๐(๗.๕)	๔๘(๙.๐)
- พ่อ - แม่ แยกกันอยู่	๕(๓.๖)	๘(๘.๐)	๕(๓.๒)	๖(๔.๕)	๒๔(๔.๕)
- ขากจน/ตกงาน	๔(๒.๘)	๕(๕.๐)	๑(๐.๖)	๗(๕.๓)	๑๕(๒.๘)
- อื่น ๆ	๔๗(๓๓.๖)	๕๓(๕๓.๐)	๒๗(๑๗.๑)	๓๐(๒๒.๕)	๑๕๗(๒๙.๖)

ตารางที่ ๔ อุบัติการณ์ของเด็กที่ถูกทารุณกรรมละเลยทอดทิ้ง ในช่วงเดือน ก.ย. ๔๙ -มิ.ย. ๕๐

อายุ (ปี)	จำนวนการทารุณกรรม				รวม ๑๖๑ คน
	ทางร่างกาย	ทางเพศ	ทางจิตใจ	การปล่อยปละละเลย และทอดทิ้ง	
๐ - ๑	๔	-	๒	-	๖(๓.๗)
>๑ - ๕	๑๘	-	๔	๑	๒๓(๑๔.๓)
>๕ - ๑๒	๓๒	๑	๓๑	๘	๗๒(๔๔.๗)
>๑๒ - ๑๕	๑๒	๔	๑๕	๖	๓๗(๒๓.๐)
>๑๕ - ๑๘	๒	๑	๑๕	๕	๒๓(๑๔.๓)
รวม	๖๘(๔๒.๒)	๖(๓.๗)	๖๗(๔๑.๖)	๒๐(๑๒.๔)	๑๖๑(๑๐๐.๐)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าร้อยละ

รูปที่ ๓ รูปแบบการทารุณกรรมละเลยทอดทิ้งเด็ก

ปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการทารุณกรรมละเลยทอดทิ้ง และพฤติกรรมเสี่ยง

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเด็ก ๒๖ ราย มาจากครอบครัวที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ๕ ราย, อาศัยอยู่กับพ่อ/แม่ ๑ ราย, และอาศัยกับญาติไม่มีทั้งพ่อแม่ ๒๐ ราย.

รูปแบบการทารุณกรรมละเลยทอดทิ้ง

๑. รูปแบบละเลยทอดทิ้ง และมีพฤติกรรมเสี่ยง เด็ก ๕ ราย ไม่มีพ่อแม่ ๔ ราย, อยู่กับพ่อ ๑ ราย. พบเด็กอยู่โดยลำพัง มีญาติเวรเวียนมาดูแลแต่ไม่สามารถให้การดูแลได้อย่างทั่วถึง. พฤติกรรมเสี่ยงที่พบคือ เด็กลักลอบเล่นการพนัน, ดื่มเหล้า, ดูแผ่นบันทึกภาพโป๊, ไม่สนใจการเรียน, เทียบเทร่สนุกสนานกับเพื่อนฝูง โดยเฉพาะบ้านของเด็กที่อยู่ตามลำพังกลายเป็น

แหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นด้วยกัน. เด็ก ๑๒ รายที่ไม่พบปัญหาถูกกระทำรุนแรง มีพฤติกรรมไม่เชื่อฟังยา ๒ ราย, มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ๑ ราย, เรียนไม่เก่ง ๒ ราย, ก้าวร้าวตีเพื่อน ๒ ราย. ที่เหลืออีก ๕ ราย ยังมีข้อมูลพฤติกรรมไม่ชัดเจน เช่นเด็กอายุ ๑๐ เดือน ที่ต้องมีการติดตามระยะยาว และควรได้รับการอภิปรายว่าเด็กกลุ่มนี้จะถูกจัดว่าเป็นเด็กถูกทารุณกรรมละเลยทอดทิ้งหรือไม่.

๒. รูปแบบถูกกระทำรุนแรงด้านร่างกาย อารมณ์และมีพฤติกรรมเสี่ยง เด็ก ๔ ราย อาศัยอยู่กับพ่อแม่ถูกทุบตี เตะต่อย. บางครั้งใช้ไม้กวาด แล้ ตีจนมีรอยฟกช้ำดำเขียว รวมทั้งถูกดูดา. สาเหตุจากพ่อแม่ทะเลาะทุบตีกัน และพาลมาตีลูก ๓ ราย, อีกรายหนึ่งสาเหตุเพราะลูกสาวหนีไปเกี่ยวกับเพื่อนชาย

จึงดูต่ำ และใช้ไม่ดี. พฤติกรรมเสี่ยงที่พบได้แก่ เด็กมีนิสัย ก้าวร้าว, ไม่เรียนหนังสือ, ขี้เกียจ, ไม่รับผิดชอบงานบ้าน, หนีเที่ยว, ไปค้างบ้านเพื่อน เป็นต้น.

๓. รูปแบบพฤติกรรมเสี่ยง เด็ก ๑ ราย อาศัยอยู่กับพ่อแม่ (แม่มีอาชีพค้าขาย บางครั้งไม่กลับมาอนบ้าน) มีพฤติกรรมชอบเที่ยวนอกบ้าน, มีสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ. เด็กที่เหลืออีก ๑๖ ราย ยังไม่พบพฤติกรรมเสี่ยง หรือรูปแบบการทารุณกรรมที่ชัดเจน ซึ่งต้องติดตามเฝ้าระวังต่อไป.

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทารุณกรรมละเลยทอดทิ้งและพฤติกรรมเสี่ยง

๑. ดื่มเหล้า พ่อดื่มเหล้าทำให้ไม่สามารถควบคุมตนเอง, กลับบ้านดึก, ทะเลาะกับแม่ บางครั้งทุบตีแม่, ทำให้ลูกเห็นการทะเลาะเบาะแว้งเป็นประจำ จนทำให้ลูกไม่สนใจการเรียน.

“พ่อจะกินแต่เหล้า เมากลับบ้านดึก ยามมื่อเช้าจะไปทำงาน ฉันกะเมื่อยใจ เถียงกันทะเลาะกันเป็นประจำ จนทุบตีฉันหลายทะเลาะหย่ากัน ลูกกะบ่อยากไปเรียนหนังสืออาทิตย์หนึ่งไปเรียน ๑ วัน” (แม่อายุ ๓๒ ปี).

“พ่อกินเหล้า กลับบ้านมาทะเลาะกันแล้วลงไม้ลงมือกับแม่ ด่า ตีหนูว่าหนูไม่ไปทำงาน ตีจนว่ามีรอยช้ำ” (เด็กหญิงอายุ ๑๓ ปี).

“ปรกติเป็นคนพูดจาดี มีเหตุผล เวลาเมาที่ไรก็จะตีลูกรุนแรง ห้ามไว้ก็ไม่ฟัง” (เพื่อนบ้าน).

๒. เล่นไฟ ในชุมชนที่ศึกษามีการเล่นไฟ ส่วนใหญ่กลุ่มแม่บ้านเล่นเป็นประจำ ทำให้เด็กนักเรียนได้เห็นแบบอย่างเกิดการเลียนแบบ ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมเสี่ยงของเด็ก.

“ยามว่างจึงเล่นไฟ กับเพื่อนบ้าน เวลาเล่นก็เอาลูกไปนอนข้าง ๆ บางครั้งก็ให้ลูกนอนที่บ้านหลับแล้วจึงค่อยมาเล่น”.

“เด็กน้อย (เด็กนักเรียน) ก็เล่นไฟยามปิดเทอม เล่นอยู่ใกล้วงผู้ใหญ่ขึ้นนั้นแหละ เล่นครั้งละ ๑-๒ บาท”.

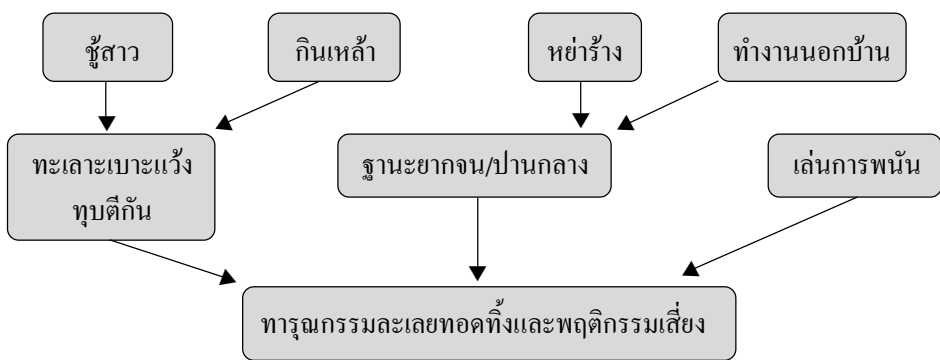
๓. ชู้สาว เป็นสาเหตุให้คู่สามีภรรยาหวาดระแวง ทะเลาะเบาะแว้ง, พ่อไปดื่มเหล้า เมากลับบ้านทุบตีกันจนไม่มีเวลาให้ความสนใจการดูแลลูก มีผลกระทบต่อจิตใจและการเรียนลูก.

“พ่อฉันหาว่าฉันไป มีผู้ชายที่โรงงานไม่ทำงานบ้านเอาแต่แต่งตัว เล่นไฟ จึงไปกินเหล้า กลับบ้านจะมาตีฉัน ฉันก็เลยเอาמידไล่แหง จนชาวบ้านมาห้ามไว้” (แม่อายุ ๓๐ ปี).

“เวลาพ่อแม่เถียงกัน ตีกันลูกชายคนโตก็หนีออกจากบ้าน ไปอยู่กับเพื่อนบ้าน ไม่อยากกลับบ้าน ”(เพื่อนบ้าน) แม่มีเงินไปเล่นไฟ แต่ไม่มีเงินให้ไปเสียค่าเทอมที่โรงเรียน มีแต่บอกว่าให้ไปเอาเงินกับลุงที่ต่างจังหวัด” (ลูกชายอายุ ๑๖ ปี).

๔. การหย่าร้าง จากปัญหาการหย่าร้างในครอบครัว ทำให้ต้องให้เด็กอยู่กับ ปู่ย่า/ตายาย หรือเด็กบางคนไม่ยอมไปอยู่กับบ้านญาติ อาศัยในบ้านตนเองตามลำพัง.

“พ่พ่แม่แม่เลิกกัน ลูกชายคนโตไปทำงานอยู่กับพ่อที่กรุงเทพฯ ส่วนหลานชายคนเล็กอายุ ๔ ปีไม่ยอมมาอยู่กับยาย จะอยู่คนเดียวที่บ้าน หลานชอบเล่นไฟเล่นพนันบอล” (ยาย).

รูปที่ ๔ ผังรูปแบบการเกิดทารุณกรรมละเลยทอดทิ้ง และพฤติกรรมเสี่ยง

จะเห็นว่ากรณีนี้เด็กถูกละเลยทอดทิ้ง พร้อมทั้งมี พฤติกรรมเสี่ยงเกิดขึ้น

๕. ความยากจน การใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอ พบใน ครอบครัวที่พ่อแม่ไปทำงานต่างจังหวัด หรือครอบครัวที่มีการ หย่าร้าง ทิ้งลูกไว้ให้ปู่ย่า ตายาย, ส่งเงินมาให้บ้างไม่ให้บ้าง, มี ผลกระทบต่อการเลี้ยงดูและละเลยทอดทิ้งเด็ก, ไม่สามารถ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ ดังคำพูด.

“ตากะยายมีรายได้รวมกัน ๑,๕๐๐ บาท/เดือน ให้เด็ก ไปโรงเรียนวันละ ๒๐ บาท ยังต้องเสียค่าหนังสือ ค่าชุดนักเรียน ตายายก็มีรายได้น้อย แม่เด็กส่งมาให้บ้างครั้งละไม่เกิน ๕๐๐ บาท” (ยาย อายุ ๔๖ ปี)

“พ่อเด็กไม่ค่อยอยู่กับยาย เพราะไม่ค่อยส่งเงินมาให้ จึงทำให้พ่อของเด็กไม่ค่อยอยากมาสักเท่าใด” (หญิงอายุ ๑๘ ปี).

ทั้งนี้อาจจะสรุปรูปแบบการเกิดการทารุณกรรมละเลย ทอดทิ้ง และพฤติกรรมเสี่ยง (จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ตาม รูปที่ ๔).

วิจารณ์และสรุป

การศึกษาพบเด็กถูกทารุณกรรมละเลยทอดทิ้ง ๑๖๑ คนจากประชากรที่ศึกษา ๕๓๑ คน คิดเป็นอุบัติการณ์เท่ากับ ๓๐.๓ ต่อ ๑,๐๐๐ ของประชากรที่ศึกษา. อุตุนิการนี้สูงมาก เมื่อเทียบกับข้อมูลรายงานปี ๒๕๔๘ จากศูนย์พึ่งได้ใน โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป ๑๐๙ แห่ง ที่พบผู้มารับ บริการเด็ก ๐ -๑๘ ปี จำนวน ๕,๘๘๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๙๙ ของผู้รับบริการทั้งหมด^(๓) และข้อมูลรายงานปี ๒๕๔๘ จากศูนย์พึ่งได้ โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น พบผู้มารับบริการ เด็ก ๐ -๑๘ ปี จำนวน ๒๗๗ ราย คิดเป็นอุบัติการณ์เท่ากับ ๐.๕๕ ต่อ ๑,๐๐๐ ประชากรเด็ก ๐ -๑๘ ปีทั้งจังหวัด^(๔).

ส่วนรูปแบบทารุณกรรมละเลยทอดทิ้งเด็กพบว่าเด็ก ร้อยละ ๕๗.๑ ถูกกระทำมากกว่า ๑ รูปแบบ. รูปแบบที่พบ มากที่สุดคือการทารุณกรรมด้านร่างกาย, รองลงมาเป็นด้าน จิตใจ ละเลยทอดทิ้ง, และทางเพศน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานของ พรฤดี นิธิรักษ์^(๖) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการถูกทารุณกรรมของเด็กในครอบครัวของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร (ช่วงวันที่ ๒ -๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๑) พบเด็กร้อยละ ๘๑.๘ ถูกทารุณกรรมจากผู้ปกครอง, ถูกทารุณกรรมด้านร่างกายจิตใจ และทอดทิ้งปล่อยปละละเลย ร้อยละ ๖๖.๑,๖๔.๒ และ ๔๐.๐ ตามลำดับ, แต่ไม่พบถูกทารุณกรรมทางเพศ; แต่แตกต่างจาก ข้อมูลรายงานปี ๒๕๔๘ ของศูนย์พึ่งได้ทั่วประเทศ^(๓) ที่พบว่า รูปแบบที่พบบ่อยที่สุดคือ การทารุณกรรมทางเพศ, รองลงมา เป็นทางร่างกาย ด้านจิตใจ, และการละเลยทอดทิ้งน้อยที่สุด. ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการรับรู้ และความตระหนักของคนใน ชุมชนให้ความสำคัญต่อการทารุณกรรมทางเพศมากกว่า ด้านอื่น จึงมารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้มาก ในขณะที่การทารุณ กรรมด้านอื่น ๆ คนในชุมชนให้ความสำคัญน้อยกว่า. แต่ อย่างไรก็ตามอุบัติการณ์การทารุณกรรมละเลยทอดทิ้งเด็กที่ รายงานที่ศูนย์ช่วยเหลือเด็กยังต่ำกว่าในชุมชนมาก. กลุ่มอายุ ของเด็กที่ถูกทารุณกรรมและละเลยทอดทิ้งพบมากที่สุด ใน ช่วงอายุ ๕ -๑๒ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๗.

ส่วนพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กที่พบมากที่สุดคือด้านการ พนัน สารเสพติด (ดื่มสุรา/บุหรี่/กัญชา/ยาบ้า) คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจเด็กและเยาวชนอายุ ๕-๒๕ ปี ประมาณ ๒๑ ล้านคนของสถาบันรามจิตติ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย^(๗) ที่พบว่าเด็กดื่มเหล้าเป็นครั้งคราวถึงประจำ มัธยมต้น มัธยมปลายของจังหวัดขอนแก่น คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๖๙ และ ๓๖.๙๘ ตามลำดับ, เด็กสูบบุหรี่เป็นครั้งคราว ถึงประจำ มัธยมต้น มัธยมปลายของจังหวัดขอนแก่น คิดเป็น ร้อยละ ๑๒.๗๑ และ ๑๓.๔๐ ตามลำดับ. ผลการศึกษาพบว่า เด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่า ๑ ด้าน คิดเป็นร้อย ละ ๖๙.๓.

จากผลการศึกษาในตารางที่ ๓ แสดงว่าพฤติกรรมเสี่ยง จากครอบครัว (ผู้ปกครอง) ได้แก่การมีภาระหนี้สินพบมากที่สุด แต่การศึกษาเชิงคุณภาพกลับพบว่าปัจจัยด้านผู้ปกครองที่ เกี่ยวข้องกับการทารุณกรรมละเลยทอดทิ้งเด็กได้แก่ดื่มเหล้า เล่นการพนัน, พบทั้งในฐานะปานกลาง และยากจน, พบมาก ในครอบครัวที่ผู้ปกครองทะเลาะเบาะแว้ง ตีกัน และไม่มีความ ใกล้เคียงกับเด็กเพราะต้องออกไปทำงานนอกบ้าน. การพบว่าไม่

เกี่ยวข้องกับการมีภาวะหนี้สิน สอดคล้องกับงานของศรีเวียงไพโรจน์กุล^(๕) ที่ศึกษาปัจจัยจากบิดา มารดา หรือผู้ดูแลที่มีผลต่อการเกิดการทารุณกรรมต่อเด็กพบความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ไม่ราบรื่น, การไม่มีเวลาเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อเด็ก หรือมีการใช้สารเสพติด เป็นต้น, แต่ไม่พบปัญหาภาวะหนี้สิน. ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะหนี้สินเป็นปัจจัยทางอ้อมที่สนับสนุนให้เกิดปัจจัยดังกล่าวข้างต้น. ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านเด็กได้แก่ ชอบเที่ยว คบเพื่อนต่างเพศ ชี้แจง ไม่รับผิดชอบและเรียนไม่เก่ง สอดคล้องกับการศึกษาของอารีเพชรสุด^(๘) ที่ศึกษาสาเหตุรูปแบบและการที่เด็กถูกทารุณกรรมและละเลยทอดทิ้งในเด็กอายุ ๗-๑๖ ปี จำนวน ๑๘๐ คน ที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กและสถานพินิจ จังหวัดนครราชสีมา พบว่าสาเหตุส่วนใหญ่ได้แก่เด็กมาจากครอบครัวที่ยากจน, ครอบครัวแตกแยก และปัญหาการตลาดยาเสพติด ติดสุราเรื้อรัง.

พื้นที่ศึกษาแม้จะมีศูนย์พึ่งได้ของโรงพยาบาลตั้งอยู่ในอำเภอ แต่บทบาทของศูนย์ก็เช่นเดียวกับศูนย์พึ่งได้โดยทั่วไปคือเน้นการทำงานเชิงรับเพื่อเยียวยาผู้ถูกกระทำทารุณกรรม ยังไม่มีบทบาทเชิงรุกในการเข้าไปเฝ้าระวังป้องกันในชุมชน โดยเฉพาะ. ดังนั้น หากใน ๔ หมู่บ้านนี้ มีศูนย์พึ่งได้ในพื้นที่ จึงน่าจะมีผลดีต่อการศึกษาเพราะบุคลากรมีความรู้ ความตระหนักในปัญหา พร้อมทั้งจะเข้าไปเก็บข้อมูลร่วมกับชุมชน ทำให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้และมีระบบการดูแลส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ.

อนึ่งการศึกษานี้เป็นการศึกษาในบริบทของ ๔ หมู่บ้านในอำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ชนบทเกษตรกรรมกึ่งอุตสาหกรรม ถ้าหากจะนำรูปแบบการศึกษานี้ไปใช้เพื่อศึกษากับพื้นที่อื่นอาจต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ต่อไป.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.). รศ.พญ.ศรีเวียง ไพโรจน์กุล และ ผศ.ดร.ภัทรระ แสนไชยสุริยา ให้แนวคิดและคำปรึกษา. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลน้ำพอง และผู้ร่วมงานทุกคนให้การสนับสนุนอย่างแข็งขันทำให้การศึกษารั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี.

เอกสารอ้างอิง

- WHO. Report of Consultation on Child Abuse Prevention, Geneva, March 29-31, 1999.
- U.S. Department of Health and Human Service, National Center on Child Abuse and Neglect. Child Maltreatment Annual Reports. Washington, D.C. : US. Government Printing Office; 2004. p. 14.
- ข้อมูลรายงานศูนย์พึ่งได้กระทรวงสาธารณสุขปี ๒๕๔๘. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบบริการช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงในเครือข่ายระดับจังหวัด, ๑-๘ มีนาคม ๒๕๕๐; สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, กระทรวงสาธารณสุข; ๒๕๔๘.
- ศรีเวียง ไพโรจน์กุล. ข้อมูลรายงานศูนย์พึ่งได้โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๔๘. เอกสารประกอบการประชุมสถานการณ์เด็กและการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๘; ภาควิชาการเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; ๒๕๔๘.
- ศรีเวียง ไพโรจน์กุล. คู่มือปฏิบัติงานของทีมสหสาขาวิชาชีพในกระบวนการคุ้มครองเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก; ๒๕๔๗. หน้า ๔-๑๑, ๒๐-๒๒.
- พรฤดี นิธิรักษ์. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการถูกทารุณกรรมของเด็กในครอบครัว : ศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร, กรุงเทพมหานคร; ๒๕๔๒.
- สถาบันรามจิตติ. รายงานโครงการติดตามสภาวะการฉีกและเยาวชนรายจังหวัด จังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ; ๒๕๔๘. หน้า ๑-๔.
- อารี เพชรสุด. การศึกษาสาเหตุ รูปแบบและผลของเด็กที่ถูกทารุณกรรมและถูกทอดทิ้งในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; ๒๕๓๓.